

Щирі та сердечні побажання Радісних Свят Різдва Христового і Нового року!

Центр гуманітарної співпраці з українською діаспорою щиро вітає Вас зі світлим Різдва Христовим та Новим роком.

Це свято сповнює кожного християнина новими надіями та задумами, упевнює в переможній силі добра та любові. Шож нехай перша зірка Святого вечора, що сповіщає нам про народження Сина Божого, стане для кожної родини провісницею миру і християнської злагоди. Нехай добра звістка відгукнеться світлою радістю, чистотою помислів та щирістю почуттів.

Будьмо єдиними в помислах і ділах, бережімо, підтримуймо суспільну злагоду і гармонію на теренах рідної України. Туртуймося у вірі в щасливе майбуття нашої Батьківщини, молимо Господа, аби дав нам сили і наснагу примножити здобуте, гідно зустріти прийдешні роки. Зичимо Вам щастя, добробуту, міцного здоров'я, злагоди й достатку в новому 2013 році!

Нехай Ваша праця й успіхи будуть запорукою подальшого розквіту Вільної, Незалежної, процвітаючої України!

Висловлюємо щирі подяку всім, хто брав активну участь у роботі Центру. Сподіваємося на подальшу співпрацю.

Листівка Вадима Доброліжа – українського художника з Канади, який народився в Ніжині

У Нижньому Новгороді відкрито недільну школу і створено Асоціацію недільних шкіл Росії

На фото: Людмила Найденко, Денис Чернієнко, Юлія Сіренко, Василь Бабенко

4 листопада 2012 року урочисто відкрито українську недільну школу ім. Т.Г. Шевченка при Генеральному консульстві України в Нижньому Новгороді. Для Росії це надзвичайна подія, оскільки в більшості регіонів українські недільні школи, класи, гуртки з викладанням українознавчих предметів із різних причин призупинили свою діяльність або зовсім припинили існування. Зазначимо, що з часу свого відкриття в лютому 2012 року Генеральне консульство України в Нижньому Новгороді приділяє велику увагу підтримці громадських ініціатив українських національно-культурних товариств, у тому числі в галузі освіти, науки й просвітництва. Уважне й зацікавлене ставлення всіх співробітників консульства і особисто генерального консула – Ігоря Сергійовича Мельничука та його дружини Світлани Сергіївни Мельничук, до потреб і проблем українських громад у суб'єктах Приволзького Федерального округу не може не викликати зустрічної енергійної роботи і нових ідей від товариств. Тим паче, що всі пропозиції знаходять у консульстві розуміння і бажання допомогти всіма можливими засобами.

Підготовча робота до відкриття недільної школи тривала декілька місяців: знаходили родини, які бажають навчати тут своїх дітей, зустрічалися і домовлялися з батьками, залучали до роботи кваліфікованих викладачів, шукали кошти для матеріального забезпечення школи тощо. Заради цієї мети об'єднали свої зусилля Генеральне консульство України, нижегородське товариство «Джерело», окремі активісти, спонсори, представники обласної і міської влади. Треба відзначити, що в урочистому відкритті, яке відбувалося у приміщенні консульства, взяли участь Головний Федеральний інспектор Нижегородської області Павло Жданов, ректор Нижегородського державного лінгвістичного університету Борис Жигальов та інші поважні особи, які привітали учнів, батьків, учителів і всіх гостей із цим справжнім святом української культури. Символічно, що відкриття школи співпало з загальноросійським святом – Днем народної єдності і згоди. У привітальних виступах дуже часто звучала думка, що саме в єдності – наша сила й запорука майбутніх успіхів. Бо відкриття школи – це тільки перший крок, її подальша належна робота потребує ще дуже багато зусиль, натхнення і навіть самопожертвування всіх причетних до неї.

Організатори й опікуни школи в особі директорки Оксани Янишівської, її чоловіка Михайла Янишівського, голови товариства «Джерело» Людмили Сидоренко та багатьох інших небайдужих

людей, доклали своїх зусиль для оформлення класу для проведення занять, збирання бібліотеки з україномовними підручниками і книжками для читання, розробки навчальних планів і програм. Найяскравіші враження викликав перший відкритий урок за темою «Українці Нижнього Новгорода та українці в Нижньому Новгороді», який на основі унікальних історичних даних підготувала і провела активістка українського товариства «Джерело», доктор біологічних наук, професор Тетяна Щербатюк.

Окрім урочистого відкриття школи і першого уроку, за програмою заходу відбувся змістовний і дуже актуальний «круглий стіл» із проблем української національної освіти в Росії. Людмила Найденко з Нижнекамська і Євген Савенко з Казані презентували досвід роботи недільної школи «Лелеки» на базі українського товариства «Вербиченька», що працює без перерви з 1996 року. Василь Бабенко і Юлія Сіренко з Башкортостану розповіли про багаторічну діяльність муніципальної недільної школи «Злагода», що існує в Уфі з 1997 року. Гості підготували цікаві презентації про свої школи, поділилися установчими документами, програмами, методичними розробками, деякими секретами керування й викладацької роботи, звернули увагу на необхідність і можливі форми співпраці з науково-освітніми установами в Україні.

Тісне й плідне спілкування призвело до важливого рішення – створення Асоціації українських недільних шкіл Росії. За підтримки Генерального консульства зараз ведеться активна робота з відкриття нових або поновлення діяльності попередніх українознавчих осередків. Засновниками Асоціації виступили представники осередків із Нижнього Новгорода, Уфи, Нижнекамська,

Іжевська, Салавата, Саратова. Засновники висловили надію, що з часом до них приєднаються колеги і друзі зі шкіл, класів і гуртків з інших регіонів Росії.

Головна мета Асоціації, згідно зі Статутом – координація роботи всіх шкіл за різними напрямками, організація спільних заходів, науково-методичного забезпечення, консультацій у випадку виникнення будь-яких питань і проблем тощо. У 2012–2013 навчальному році, наприклад, заплановані такі події: семінар для вчителів недільних шкіл

із залученням фахівців із України; літній учбово-пізнавальний табір для учнів недільних шкіл; видання збірки учбово-методичних матеріалів із викладання українознавчих предметів; підготовка підручників із окремих предметів; проведення конкурсу науково-дослідних робіт учнів з історії та культури українців Росії; узгодження спільного плану до святкування 200-річчя Т.Г. Шевченка; створення власного інформаційного ресурсу Асоціації (сайту або бюлетеня).

Асоціація українських неділь-

них шкіл Росії відкрита для співробітництва і запрошує до неї всіх охочих. З питань долучення до Асоціації, співпраці і організації спільних проєктів просимо звертатися за адресою: ukrnedschool@mail.ru

*Денис Чернієнко,
виконавчий секретар Асоціації
українських недільних шкіл Росії,
викладач предмету «Історія та
культура України»
у недільних школах м. Іжевська,
м. Уфи,
кандидат історичних наук*

Парижанки з Україною в серці

Про Україну у Франції знають небагато. Незважаючи на те, що одна з найвідоміших французьких королев приїхала до Парижа з Києва – мається на увазі Анна, дочка Ярослава Мудрого (їй у місті Санліс нещодавно встановили пам'ятник), а один із недавніх очільників французького уряду П'єр Береговуа (Петро Береговий) був етнічним українцем, ця далека для пересічних французів країна, що знаходиться на іншому краю Європи, залишається маловідомою та малоцікавою. Культура та історія таких африканських країн, як Алжир, Туніс, Марокко, чи навіть Мадагаскар, є для французів значно ближчими в силу важливої ролі у власному минулому цих колишніх заморських володінь Франції. З Україною як окремою державою Франція до останнього часу не мала ні дружніх взаємин, ні ворожнечі. Абсолютна більшість французів, які зі шкільних підручників добре знають про Кримську війну (вона тут часто називається Російською), твердо переконана, що головні місця бойових дій у цьому конфлікті (Одеса, Севастополь) знаходяться в Росії. Хоча в той же час французи правильно визначають місцезнаходження Чорнобиля саме в нашій державі. Але цей міжнародний «бренд» навряд чи додає нашій країні зовнішньої привабливості. Багато хто з пересічних французів чули про великий голод, влаштований Сталіним. У цьому слід визнати заслугу української громади в Європі, а також президентів України, й насамперед Віктора Ющенка. Безумовно, добре,

що про Україну за кордоном чують, але прикро, що здебільшого про погане чи трагічне. Проте, останнім часом усе більше людей у Франції починають цікавитися нашою державою.

Одним із головних осередків українства в цій західній країні вже багато років залишається Українська бібліотека імені Симона Петлюри в Парижі. Це не лише просвітний, але й науковий заклад. Тут працюють справжні берегині українства – Ярослава Йосипишин і Дарка Мельникович. Люди різних націй приходять до Української бібліотеки, щоб дізнатися більше про цікаву й маловідому велику країну на околиці Європи.

Пані Ярослава народилася у Франції, й у її вимові чітко вловлюється французький акцент. Пані Дарка говорить українською без акценту, можливо, тому, що народилася в Україні, хоча ще маленькою дитиною залишила терени своєї Батьківщини. Час від часу жінки говорять між собою французькою, або українською із значним вкрапленням французьких слів.

Українська бібліотека імені Симона Петлюри володіє безцінними духовними скарбами нашої нації. Крім найбільшого книгозібрання українки у Франції та найповнішого зосередження франкомовної літератури про Україну в світі ця бібліотека містить музей головного отамана УНР. Експозиція його невеличка, проте в ній представлені ті речі, що оточували Петлюру в останні місяці життя в Парижі: одяг, письмове приладдя, папери тощо. Зберігається

тут і посмертна маска та гіпсовий зліпок з правиці очільника України в буремні роки революції. Пані Йосипишин і Мельникович дбайливо бережуть ці реліквії.

Особливо треба відзначити чемність і люб'язність цих чарівних жінок, їхнє щире прагнення прислужитися своїй неблизькій Батьківщині. Пересвідчитися у згаданих якостях цих двох паризьких українок пощастило автору цих рядків, який мав нагоду спілкуватися з ними, працюючи в їхньому духовному святилищі. До речі, працюють пані Ярослава та пані Дарка в бібліотеці абсолютно безкоштовно. Чи багато знайдеться в наш час таких відданих патріотів в Україні?

Їдучи до Парижа, я мав певні побоювання щодо зустрічі із зарубіжними українками. Мене непокоїло, яким буде спілкування з цими берегинями української культури у французькій столиці. Всі мої переживання розвіялися, лише я переступив поріг бібліотеки, розташованої на другому поверсі. Почувши, що моє перебування в Парижі буде нетривалим, пані Йосипишин і Мельникович намагалися всіяко допомогти мені в пошуку потрібної літератури, бездоганно орієнтуючись поміж довжелезних книжкових полиць і знаходячи не лише ті книги, які я їх просив, але й ті видання, що могли б мене зацікавити. Ці чуйні жінки весь час піклувалися про те, щоб мені працювалося якомога зручніше.

Зважаючи на те, що робочий день Української бібліотеки в Парижі досить

24 листопада — День пам'яті жертв голодоморів і політичних репресій

Справжній апокаліпсис для українців настав у жахливому 1933 році. На найродючішій землі нашої планети запанував голод. За відомостями, які збирали районні відділи державного політичного управління та райвиконкоми, найбільш ураженими «харчовими труднощами» станом на 15 березня 1933 року були Березнянський, Бортнянський, Прилуцький, Ічнянський, Ніжинський, Добрянський, Носівський, Бобровицький, Бахмацький райони.

партійний осередок на виконання планів хлібозаготівлі, утворити у громадах штаби, укласти соцзмагання бригади з бригадою, колгоспу із колгоспом щодо виконання всіх господарсько-політичних компаній. Усю роботу необхідно проводити, зазначено в ухвалі, під кутом зору боротьби з куркульством.

Як на практиці виконувались директиви партії свідчить і документ, датований квітнем 1933 року: «Інформація райуповноваженого

приблизно 10-20 и 30 человек. Точного учета умерших сельсовет не имеет, так как последнее время точная регистрация в ЗАГСе отсутствует, так как семьи зачастую не заявляют в сельсовет о смерти члена семьи. В селе Лосиновка зафиксирован случай погребения трупа в доме, так как соседи хоронить отказались, а семья была настолько истощена, что не в состоянии была вынести труп на кладбище. В данное время, как это установлено, у голодающих семей уже

«**Без труп**

понесені із двору»

Андрій Малишко

Не оминула цього лиха і Лосинівка, яка входила в цей період до складу Носівського району. Історія зберегла для нас протокол №31 загальних зборів Лосинівського партосередку, що відбулися 4 жовтня 1932 року. На зборах були присутні 7 членів партії, 10 кандидатів у партію. На даному зібранні голови колгоспів та уповноважені громад звітували про виконання планів хлібозаготівлі. Було прийнято рішення мобілізувати

політичного управління Носівського райпарткому та райвиконкому про продовольчі труднощі в районі». Такий уповноважений із вивчення продовольчої ситуації був у кожному районі. В даному випадку оглядом було охоплено 10 сіл Носівського району. Як з'ясувалось на місці, вони справді були уражені голодом. Цитую: «Вследствие чего участились смертельные случаи, и в 8 сельсоветах смертность от начала продзатруднений достигает

нет никаких суррогатов для питания. Стебли кукурузы, солома, буряки и прочее – все поедено, и размер количества голодающих ежедневно увеличивается наряду с увеличением смертных случаев. 9 апреля 1933 года, заполучив данные с 8 сел, был произведен подсчет голодающих, то есть, лиц, которые на день проверки не имели никаких продуктов, и большая часть была пухлая. Цифра голодающих по 8 селам выразилась в 3960 человек». І наводиться розбивка по селах. Цитую далі: «Вследствие продзатруднений упала посещаемость в школах, и дети, являясь на уроки, плачут, говоря о хлебе. На почве продзатруднений зафиксировано отрицательное реагирование со стороны колхозников. Так, например, в селе Лосиновка при выезде в поле настроение колхозников было нездоровое из-за отсутствия пищи. Семья колхозника Боровика Леонтия от истощенности вовсе не может выходить на работу. Трое детей уже опухли от голода».

А ось спогади про трагічну сторінку в історії Лосинівки її жительки Параски Олексіївни Руденко: «Нас п'ятеро було в батька. Мати померла ще в двадцять восьмому. Важка сільська праця й хвороби поклали її передчасно в могилу. Старший брат Іван був тоді вже жонатим і жив із

На фото: пам'ятник жертвам голодоморів і політичних репресій у Ніжині

дружиною Оленою та двома дітками Галею й Миколкою разом із нами. Старша сестра Наталка була віддана за Михайла Ключка і жила окремо, а молодший брат Харитон щойно комісувався з військової служби через хворобу шлунка. Була ще й молодша сестричка Марія, якій на ту пору не було ще й десяти.

У тридцять другому мені виповнилося вісімнадцять, і батько почав готувати для мене посаг. Жили ми тоді бідненько. П'ять десятин землі, яку нам видали за радянської влади, було недостатньо, щоб розбагатіти. З худоби в нас була одна корівчина та дві конячини – стара кобилка й молоденький коник. Ними орали, сіяли, збирали. Весну й літо вся сім'я проводила в полі, де батько облаштував землянку та вкрив її соломкою, як це роблять зараз на пасіці. Там і спали всі покотом, крім Олени, яка залишалася з дітьми на господарстві. Жили дружно, та раптом Іван надумав відділитися. Продали корівчину, накупили лісу... А тут якраз і навалилась на нас голодовка.

Дощі того року були такі рясні, весну і літо перічили. Повимокав хліб, гниллю взялася картопля. Тільки й зібрали, що кілька центнерів буряків та жменьку квасолі. А тут активісти в хату, хапають батька за горло:

– Плати податок!

– Чим? – питає батько. – Не бачите, що в хаті немає й зернини?

– Не наше діло! Плати чим хочеш! А як не заплатиш – заберемо скриню! Та й повісили на скриню з моїм приданим замок.

Уперше я бачила, як плаче тато. Він удався тоді до відчайдушного кроку – продав буряки, але податок сплатив. Не відав бідолаха, яким лихом обернеться для нас той продаж. Приданого мого він все одно не зберіг. Довелось відвезти його на базар до Ніжина, а на виручені копійки купити люпину. Ним і харчувалися всю зиму. Перед тим, як його варити, я його подовгу в ночвах вимочувала, аж поки зелена вода зійде. Першим не витримав того харчу Харитон, помер напровесні. Невдовзі не стало й старшого брата. Його пограбували й прирізали в дорозі, коли з базару із буханцем хліба повертався. Ті, хто залишився, останню надію покладали на латочку озимини, що зазеленіла навесні у полі. Дивилися на

неї гарячими спраглими очима і вже не вірилося, що колись такі спробуємо свіжого хліба. Не дїждавшись косовиці, я нарізала молодих колосків, підсушила їх, змолола і напекла пампушок. Але батько вже не зміг їх скуштувати. Він тільки подивився на моє печиво, та й навіки заплющив очі. Залишилися ми тоді вдвох з молодшою сестрицею. А тут я ще на тиф захворіла. Коли б не Іван, майбутній чоловік мій, був би тоді й мені кінець. Та він мене виходив, а коли трохи підчуняла – до себе забрав. Так ми тоді й побралися, без весілля і посагу і з порожньою скринєю».

Відомостей про справжнє число жертв у Лосинівці немає. Не збереглися ці дані і по району. Ще в 1936 році спеціальними командами НКВС у селах були вилучені книги реєстрації смертей.

І все ж людська пам'ять частково донесла імена лосинівців, що померли голодною смертю. Читаймо ці прізвища з болем у серці, з уболінням за майбутнє:

Андрієць Михайло Іванович (1900-1933), Багмут Марія Андріївна (рік смерті – 1933-й), Баран Петро Йосипович (помер від голоду між 1931-1932 рр.), Баран Петро Михайлович (рік смерті – 1932-й), Боровик Мокрина Пилипівна (1878-1933), Боровик Федір Антонович (1897-1933), Бридня Галина Федосіївна (1920-1933), Бридня Ксенія Федосіївна (1923-1933), Гнипа Михайло Григорович (помер у 1933 р.), Заболотний Микола Іванович (1921-1932), Заболотна Уляна Семенівна (1910-1933), Зима Марія Пантїліївна (1900-1933), Карапута Марія Іванівна (померла у 1933 р.), Карапута Микола Данилович (1900-1933), Карапута Ольга Данилівна (1876-1933), Карноух Данило Романович (1887-1933), Крупина Олександр Іванович (1915-1933), Кручок Іван Федорович (1890-1933), Лавринєць Галина Ілїївна (1928-1933), Лавринєць Ганна Іванівна, Ляшенко Іван Олександрович (помер між 1932-1933 рр.), Овчаренко Сергій Іванович (1873-1932), Паскевич Мотрона Андріївна (1897-1933), Петрик Андрій Федотович (рік смерті – 1933-й), Петрик Варвара (рік смерті – 1932-й), Петрик Галина Федотівна (рік смерті – 1932-й), Петрик Лукера Андріївна (1895-1933), Петрик Ольга Федотівна (рік смерті – 1932-й), Петрик Павло Микитович (1890-1933), Плакса Галина Данилівна (1924-1933), Плакса Дмитро Йосипович (1927-1933), Постол Павло Гнатович (1881-1933), Постол Євдокія Микитівна (1907-1933), Процан Федір Пилипович (1905-1933), Радченко Пилип Якимович (1870-1933), Руденко Михайло Федорович (1917-1933), Руденко Наталія Федорівна (1921-1933), Руденко Тетяна Федорівна (1921-1933), Рудницький Микола Павлович (помер у три роки, 1933 р.), Сонєць Тетяна (рік смерті – 1933-й), Сонєць Іван Омелянович (1925-1933), Сонєць Євдокія Омелянівна (1916-1933), Сороколїт Левко Іванович (1906-1932), Сороколїт Марфа (1913-1933), Стрїлець Василь Лазарович (1912-1933), Стрїлець Василь Савич (1870-1933), Стрїлець Галина Іванівна (1923-1933), Талалаївський Микола Пилипович (1880-1932), Ткач Гаврило (1885-1933), Ткач Павло (1870-1933), Ткач Софія Федорівна (рік смерті – 1933-й), Ткач Улита (1888-1933), Чаленко Олексій Андрійович (1929-1933), Яременко Костянтин (1902-1932).

ЧОМУ ЗЧОРНІЛА ЧЕРВОНА ТРОЯНДА...

*«І зчорніють червоні троянди,
наче в ранах запечена кров»
Леся УКРАЇНКА.*

Романс С. Дремціва на ці слова часто виконувала у своїх концертних програмах Марія Шекун-Коломийченко, лірико-драматичне сопрано якої зачаровувало меломанів різних куточків України, а також Росії, Грузії, Польщі, Італії, Австрії в 20-х роках минулого століття. Можливо, у цьому творі вона передчувала власну долю?

Чарівною квіткою зростала Марія в сім'ї української козачки Олександри Капітонівни і військово-морського лікаря Феофана Васильовича Шекун. Закінчивши 1912 року Єлисаветградську гімназію, дівчина, наділена від природи чудовим голосом, вступає до Московської консерваторії, де навчається співу в педагога-італійця Умберто Мазетті.

3 1917 року вже виступає перед публікою, земляками-українцями в музично-драматичному товаристві "Кобзар". До нього її залучив чоловік, Федір Коломийченко, тоді ще студент Московського комерційного інституту, уродженець села Прохори на Чернігівщині. До речі, вони познайомилися саме тут 4 серпня 1911 року. Про це Федір напише в біографії через 26 років, у кривавому 1937-му. А на час їхнього знайомства батьки Марії Шекун мешкали в Ніжині, у власному будинку по вулиці Мільйонній, 49, куди переїхали після того, як військовий лікар, статський радник Феофан Васильович Шекун вийшов у відставку.

По закінченні інституту до липня 1917 року Федір Коломийченко видає у Москві український журнал "Шлях" і водночас працює в обласному військово-промисловому комітеті. З липня він уже в Києві. Був обраний членом Української Центральної Ради, працює економістом міністерства торгівлі і промисловості, секретарем Міністра праці, видає «Шлях» і

організує концерти Марії Шекун-Коломийченко. В 1919 році вони живуть у Галичині. Марія гастролює у цей час в Італії, Австрії, Польщі. Повернувшись 1920 року до Києва, подружжя дізнається, що їх розшукувало ЧК. Федір Коломийченко прибирає прізвище Жук і переховується на квартирі Марії Костянтинівни Заньковецької по вулиці Васильківській, 121. Тут часто збиралися діячі театру, літератури, обговорювали насущні проблеми, намагалися підтримувати один одного. Відомо, що Марія Заньковецька у буремні часи надавала притулок переслідуванім. Як стверджувала 1937 року Марія Шекун-Коломийченко, видатна актриса знала її чоловіка дуже давно. Можна припустити, що з дитинства. Вона із сестрою Лідією до 1913 року володіли чотирма десятками землі у селі Комарівці, що неподалік Прохорів.

У 1921 році співачка виступає в Харкові, тодішній столиці України. Ось що написала про ці гастролі газета "Комуніст": «Українська драма мала Марію Заньковецьку, і вона створила цю драму... Тепер ми маємо Марію Шекун, і сміливо можемо сказати, що українська опера, українська музика буде створена цією артисткою».

Співаючи у Харкові, Києві, Одесі, Херсоні, Житомирі, Марія Шекун-Коломийченко не забуває і про Ніжин. У серпні 1922 року вона дає три концерти у Ніжинському театрі, по одному у школі села Прохори і на станції Крути. У той час у Ніжині центром культурно-мистецького життя стає шойно заснована Дмитром Грудиною-Ковалем Державна драматична студія імені М. Заньковецької, мета якої – боротися з «безграмотним малоросейством» шляхом постановки

класичного українського і світового репертуару. Ритмогімнастику і танці у студії викладала Г. Шекун. Цілком вірогідно, що це сестра Марії Шекун-Коломийченко – Галина.

8 серпня відбувся перший виступ студійців. Виконувались твори українських письменників, а також фрагменти інсценізації Леся Курбаса поеми Тараса Шевченка "Гайдамаки". У концерті взяла участь і Марія Шекун-Коломийченко, яка здійснювала турне по Україні. 28 серпня студійці показали трагедію "Гетьман Дорошенко". Роль полковника Яненка виконував Шекун. Цілком можливо, що це був батько артистки. У Ніжині вона зустрічається з «орлятами» із золотого гніздечка Заньковецької (так називала перша народна артистка України своїх учнів і послідовників), з давніми своїми подругами і добрими знайомими – Раїсою Холопцевою, Оксаною Булигою, Дмитром Грудиною, аматорами драматичної студії. Вони фігуруватимуть у справі Марії Шекун-Коломийченко-Куценко, звинуваченої у "польском шпионаже". Серед зв'язаних із підозрюваною називається і «Заньковецкая Мария Константиновна – личность, объединяющая весь контрреволюционный элемент города Киева».

У 20-ті роки Шекун-Коломийченко виконує майже весь відомий тоді український класичний репертуар, народні пісні. Це романси М. Лисенка, К. Стеценка, Я. Степового, П. Сениці, Д. Січинського, Л. Ревуцького. У програмах автори називаються українсько-наддніпрянськими і галицькими композиторами. Світовий репертуар – арії з опер Д. Верді, Д. Пуччіні, Д. Перголезі, А. Понк'еллі, М. Римського-Корсакова.

Відомий режисер Михайло Казневський, який акомпанував Марії Шекун-Коломийченко на концертах в Одесі, згадував: "Співачка великого масштабу, дуже музикальна, емоційна, з доброю дикцією. Її голос я визначив би як лірико-драматичне сопрано красивого тембру, великого діапазону, з вільними верхніми нотами (до, до-діз) і соковитими, звучними у нижньому регістрі".

Цим голосом захоплювались меломани у великих концертних залах

і слухачі в міських клубах та сільських хатинках. У березні 1924 року Шекун-Коломийченко дає безплатні концерти у Ніжині. У лютому 1925-го виступає у Прохорах і Ніжині, а в квітні успішно гастролює в Москві, “Заслуга М. Шекун-Коломийченко, – пише “Правда”, – що вона знайомить нас із кращими творами чисто української музики...”. Після цього вона повертається знову до Ніжина. Того року вона дала 53 концерти у двадцяти містах, на яких побувало близько двадцяти тисяч чоловік. Рішенням народних комісарів від 31 січня 1924 року запропоновано всім облвиконкомом звільнити від місцевих податків і зборів українську артистку Марію Шекун-Коломийченко, зважаючи на художню цінність її виступів. *(Чому б нашим керівникам не наслідувати цей чудовий приклад? – Н.О.)* Під час гастролей Марію супроводжує чоловік. У програмках читаємо: “Вступне слово про сучасне становище з утворенням української опери скаже Федір Жук”.

У 1927 році подружжя гастролює в Ленінграді. Портрет співачки і анонс про її виступ прикрашають титульну сторінку додатку до журналу “Жизнь искусства”, №12 – “Театр и зрелища”, “Виконавиця – довершена вокалістка з хорошим природним матеріалом”, – стверджує рецензент.

Аншлаги супроводжують Марію під час турне по Закавказзю і Середній Азії в 1929 році, організованого під егідою Радянської філармонії Державним центральним концертним бюро при Державних академічних театрах Москви. Співачка виконує твори українською, італійською, грузинською, білоруською мовами, а французькі арії та романси – у власному перекладі українською. “Бадьорі революційні слова великого Шевченка і молодих українських поетів Тичини і Сосюри ще яскравіше відтіняли і без того змістовну програму концерту. Якщо до цього додати художнє виконання, хороший голос і хорошу школу,

то культурне значення концерту стане незаперечним», – писала «Узбекистанская правда» в червні 1929 року про виступ Марії Шекун-Коломийченко у Самарканді.

Це була остання щаслива гастрольна поїздка подружжя. Того ж року Федора Коломийченка заарештували і засудили у справі “СВУ”. Він повернувся із заслання через три роки. Але їхній шлюб не склався. Стан здоров'я Марії

погіршився, вона лише зрідка виступає в Севастополі, де живе після одруження з морським офіцером М. Куценком.

23 вересня 1937 року Марію Феофанівну Шекун-Коломийченко заарештували. Їй інкримінували нелегальний перехід кордону з Польщі у Радянську Росію в 1921-му з метою шпигунської діяльності. Слідству вдалося підозрілим знання багатьох мов, гастролі за кордоном і проживання в Севастополі.

Через місяць жорстоких, нелюдських допитів Марія “визнала” себе винною. Цих свідчень

радянському правосуддю виявилось достатньо, щоб розстріляти Марію Феофанівну Шекун-Коломийченко і її першого чоловіка Федора Євдокимовича Коломийченка у 1938 році. Марії було тоді 46 років.

Реабілітували її 1956 року. Але справжнє повернення імені артистки у культурний обіг держави почалось у 70-ті завдяки подвижництву філолога Івана Максимовича Лисенка. Ще 25 років тому він почав збирати матеріали для енциклопедичного словника «Співаки України», який був виданий у 1997 році. Про Марію Шекун-Коломийченко Івану Лисенку розповів Михайло Казневський, дав йому подароване Марією фото з написом: “Я вірю, що наш шлях з Вами тільки почався... Ми пройдемо по ньому поруч з Вами і залишимо яскраве проміння, яке буде нашим світочем... Марія Шекун-Коломийченко, вересень-жовтень 1924 року. 20/X”.

Наприкінці жовтня 1996 року в Будинку-музеї М. Заньковецької у Києві відбувся перший вечір-концерт, присвячений життю і творчості Марії Феофанівни Шекун-Коломийченко, підготовлений музичним салоном художнього відділу Ніжинського краєзнавчого музею. Камерні твори з репертуару видатної співачки виконали педагоги Ніжинського університету Алла Хоменко (сопрано) і Валентина Коробка (меццо-сопрано) разом з концертмейстером Галиною Брюзгіною. Концертні програми Шекун-Коломийченко за 1919, 1924, 1929 роки зберігались у її внучатій племінниці, вченого-хіміка Ольги Кислової, а зараз знаходяться у фондах Ніжинського краєзнавчого музею. Вечір-концерт, присвячений 120-річчю з дня народження розстріляної української співачки відбувся нещодавно в музичному салоні краєзнавчого музею імені Івана Спаського.

Надія ОНИЩЕНКО

Парижанки з Україною в серці

продовження,
поч на стор. 3

короткий (вона працює з четверга по суботу з 14-ї до 18-ї години), ваш покірний слуга намагався повністю використати весь цей час, щоб максимально ознайомитися з друкованими скарбами, які зберігаються в цьому осередку українства. Однак відведених годин катастрофічно не вистачало. Дивовижно, але хранительки бібліотеки часто подовжували свій неоплачуваний робочий час, щоб посприяти мені в наукових студіях.

Низький уклін вельмишановним Ярославі Йосипишин і Дарці Мельникович за ту підтримку, те добро, ту турботу, якою я мав щастя тишитися, працюючи в їхній бібліотеці.

Франція знаходиться на іншому краю Європи від України. Проте вона не є такою далекою, як може здаватися

пересічному українцю. Зауважимо, що відстань від Ужгорода до Страсбурга набагато коротша, ніж від Ужгорода до Луганська. Ця західна країна тісно пов'язана з нашою державою історично та культурно. Не говорячи вже про Анну Київську та П'єра Береговуа, зазначимо, що у Франції добре відомі імена Івана Мазепи (побував у Парижі), Григора Орлика (проте містечко Орлі ніяк не пов'язане з його особою, а виведення його назви від прізвища гетьманича – історичний міф поширений лише серед українців), Миколи Гоголя (який кілька місяців

прожив у Парижі), Сержа Ліфара та багатьох інших видатних людей. У Парижі певний час жили та творили Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш, Марко Вовчок, Михайло Грушевський, Федір Вовк. Першою дружиною всесвітньо відомого Пабло Пікассо, який більшу частину життя прожив у Франції, стала Ольга Хохлова, родом із Ніжина. Видатні українські революційні лідери Симон

Ланжерону. Багато прекрасних картин з української тематики було створено художником, лікарем і етнографом Даміаном де ля Флізом, який доживав віку неподалік від Ніжина. У Бердичеві побрався з Евеліною Ганською славновісний Бальзак. Генерал Мак-Магон, майбутній президент Франції, прославився в роки бойових дій у Криму. Цей реєстр видатних осіб можна продовжувати нескінченно.

Українці мають повне право пишатися своїм славетним минулим. Проте наша держава залишається малознайою на Заході. Можна тільки схилитися в повазі перед тими людьми, які здійснюють святую місію з поширення інформації про Україну в світі. Саме до плеяди таких яскравих особистостей можемо віднести паризьких українок – Дарку Мельникович і Ярославу Йосипишин.

На фото: Ярослава Йосипишин, Євген Луняк, Дарка Мельникович

Петлюра, Нестор Махно, Володимир Винниченко знайшли свій вічний спочинок на французькій землі.

Окремо можна сказати про діяльність французів в Україні. Інженеру та картографу Боплану, ім'я якого в Україні є більш відомим, ніж у Франції, ми можемо завдячувати не лише будівництвом фортець і складанням карт нашої Вітчизни, але й створенням «Опису України», завдяки якому Європа дізналася більше про нашу країну та її населення. Одесити можуть дякувати своїм градоначальникам – герцогу Рішельє та графу

Свого часу відомий французький революціонер Дантон перед лицем неминучої смерті на пропозицію врятувати своє життя втечею відповів: «Не можна забрати з собою батьківщину на підшвах своїх чобіт». Це дійсно так! Але справжні патріоти, навіть, якщо доля закинула їх за багато сотень кілометрів від неї, можуть завжди носити батьківщину в серці.

Євген ЛУНЯК,
доцент Ніжинського
держуніверситету імені Миколи
Гоголя

Засновник – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Реєстраційне свідоцтво
№ 352-24ПР, серія ЧГ,
від 6 березня 2007 року
Розрахунковий рахунок: код 021125668
р/р 25223003000 в МФО 853592
(для Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою)

Склад редакції:

Бойко О.Д., докт. політ. наук, проф.,
Мельничук О.В., докт. фіз.-мат. наук, проф.,
Астаф'єв О.Г., докт. філол. наук, проф.,
Михед П.В., докт. філол. наук, проф.,
Онищенко Н.П., чл. Нац. спілки журн. України,
Самойленко Г.В., докт. філол. наук, проф.,
Стребкова І.О.
Макет та верстка - Іваницька О.І.

Адреса редакції:

Центр гуманітарної співпраці
з українською діаспорою
кімната 210
вул. Крапив'янського, 2,
м. Ніжин, 16602, Україна
Тел./факс: (04631) 7-19-59
E-mail: ukr_diaspora@ukr.net